

**“INGLIZ TILI” FANINI O‘QITISH JARAYONIDA BOSHLANG‘ICH SINIF
O‘QUVCHILARIDA REFLEKSIV KO‘NIKMALARNI RIVOJLANTIRISHNING
TEXNOLOGIK MODELI**

Abdullayeva Maftuna Baxodir qizi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada 5-7-sinf o‘quvchilarida Ingliz tili darsi davomida refleksiv ko‘nikmalarni rivojlantirishning texnologik modeli ishlab chiqildi hamda keltirilgan qator metod, yondashuv, tamoyillar asosida modelning tarkibiy qismlari yoritib berildi.*

Kalit so‘zlar: *Refleksiya, ko‘nikma, refleksiv ko‘nikma, retrospektiv fikrlash, perspektiv mulohaza, yondashuv, tamoyil, metod.*

Аннотация: *В данной статье разработана технологическая модель развития рефлексивных умений на уроке английского языка у учащихся 5-7 классов, а также объяснены компоненты модели на основе ряда методов, подходов и принципов.*

Ключевые слова: *Рефлексия, умение, рефлексивное умение, ретроспективное мышление, перспективное мышление, подход, принцип, метод.*

Annotation: *В данной статье разработана технологическая модель развития рефлексивных умений на уроке английского языка у учащихся 5-7 классов, а также объяснены компоненты модели на основе ряда методов, подходов и принципов.*

Key words: *Reflection, skill, reflexive skill, retrospective thinking, perspective thinking, approach, principle, method.*

Model – bu maktab o‘quvchilarini xohlagan maqsadlariga erishishga o‘rgatishda qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan amaliy jarayonlar dizayni. Richey va Seels ta‘kidlashicha, "ta‘lim modeli" atamasi o‘qitish dizayni uchun asos bo‘lishi mumkin bo‘lgan rejani tayyorlash va sinf muhitida yoki boshqa sharoitlarda o‘quv materiallarini ishlab chiqishni anglatadi [1]. Reiser va Dempsey (2012) barcha o‘quv dizayn modellarida ishtirok etishi kerak bo‘lgan ba‘zi mezonlarni ta‘kidladilar. Ular ta‘lim dizayni quyidagi mezonlarga javob berishi kerakligini ta‘kidladilar: O‘quvchilarga yo‘naltirilgan bo‘lishi kerak; maqsadga yo‘naltirilgan bo‘lish; mazmunli ishlashga e‘tibor qaratish; shuningdek natijalarning asosligi va ishonchliligini baholashni ta‘minlash; empirik tarzda o‘lchanadi va o‘z-o‘zini tuzatishga imkon beradi; va jamoaviy harakatga ruxsat berish [2].

5-7 sinflar uchun ishlab chiqilgan ingliz tili darsliklarini refleksiv yondashuv hamda bolalarning yosh xususiyatlariga tayangan holda tahlilini ko‘rib chiqsak.

Shu nuqtai nazardan mavzular bo‘yicha har bir mavzuni o‘qitishda o‘qituvchi darsni tashkil etish, mos metod, vosita va shakllarni to‘g‘ri tanlay olish ko‘nikmasiga ega bo‘lishi lozim. Shuningdek, berilgan mavzular asosida o‘quvchilarda shakllanishi

kerak bo'lgan refleksiv jarayonni aniq belgilab olish hamda uni rivojlanishi uchun "Story", "Review", "Are you friendlier than your brother", "Reading story" mavzulari orqali o'quvchilarda refleksiv ko'nikmani rivojlantirishga erishiladi. Har bir bob (unit) so'ngida "Review" mavzulari orqali o'quvchilar o'z-o'zlarini qay darajada o'zlashtirganlarini, bilim olishning ahamyatini anglagan holda shaxsiy xulosalar yasash, qaror qabul qilish ko'nikmalari rivojlantiriladi.

Yuqoridagi mavzulardan kelib chiqqan holda 5-7-sinf o'quvchilarda refleksiv ko'nikmalarni rivojlantirishning texnologik modeli ishlab chiqildi (1-rasmga qarang).

Ta'lim jarayonida kichik yoshdagi o'quvchilarning refleksiv ko'nikmalarining texnologiyasini sinab ko'rish maqsadida eksperimental va qidiruv ishlari olib borildi.

Maqsadli blokda ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi **vazifalar** belgilandi:

- ilmiy manbalarni tahlil qilish va umumlashtirish asosida kichik yoshdagi o'quvchilarning ta'lim aks ettirish mezonlarini ishlab chiqish va rivojlanish darajalarini tavsiflash;

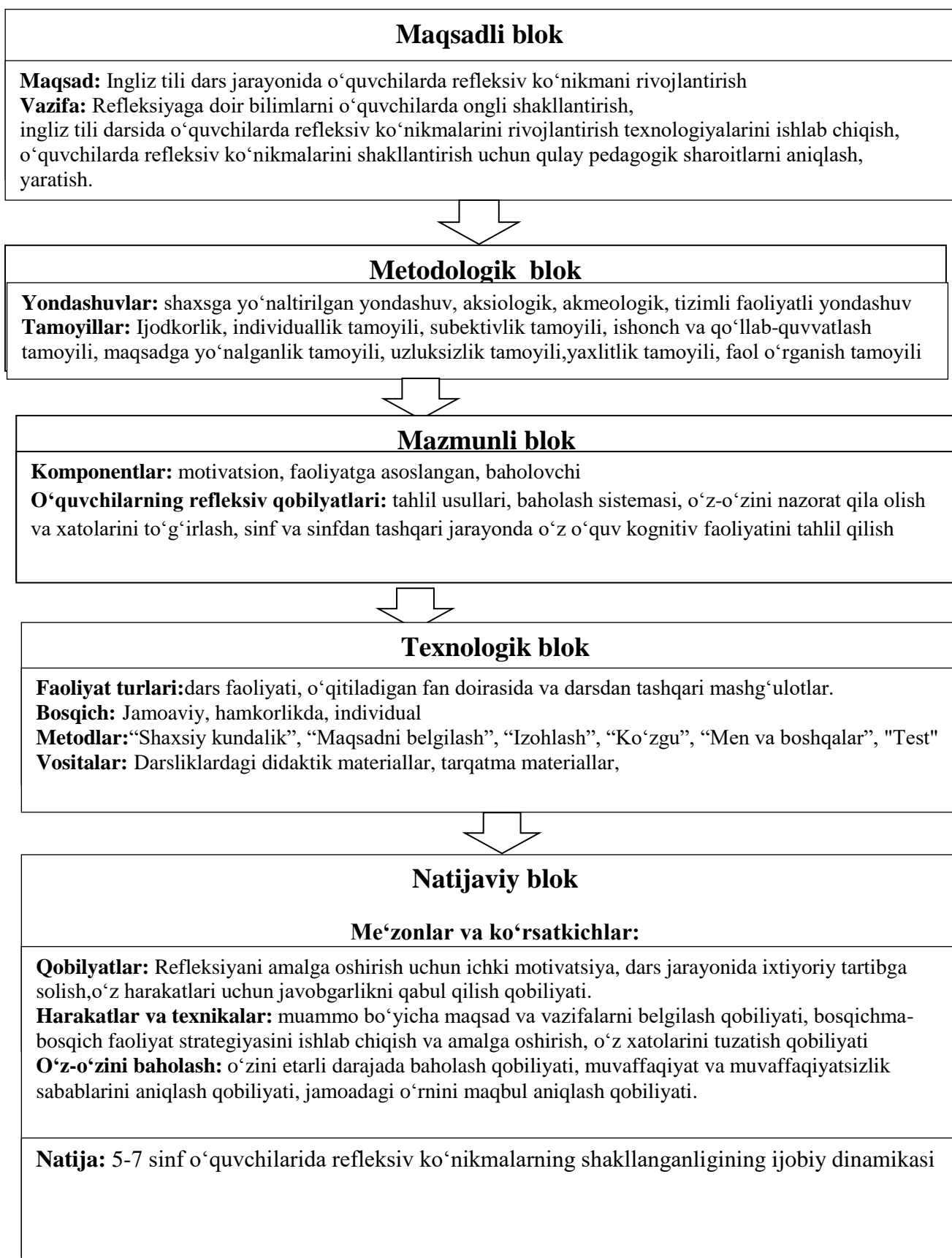
- kichik yoshdagi o'quvchilarning refleksiyasining xususiyatlarini o'rganish uchun diagnostika usullarini tanlash;

- amaliy pedagogik ishning boshlang'ich va yakuniy bosqichlarida kichik yoshdagi o'quvchilarning tarbiyaviy refleksiv ko'nikmalarini rivojlanishini aks ettiruvchi empirik ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish;

An'anaga ko'ra, refleksiya maxsus ishlab chiqilgan intellektual vazifalarni hal qilishda O'quvchilar tomonidan o'rganilgan, ammo asta-sekin o'quvchilarning aks ettirish harakatlarini kengaytirishga imkon beradigan **usullar** paydo bo'ldi. Refleksiv qobiliyatlarning shakllanish darajasini talqin qilishning aniq mezonlari bo'lgan diagnostika yordamida ham, bilvosita refleksiv harakatlarning rivojlanish darajasini aniqlash va o'rnatishga imkon beradigan proyektiv usullar yordamida ham tashxislash mumkin.

Refleksiv konikmani shakllantirishning umumiy pedagogik tamoyillarini aniqlash, mavjud ilmiy ishlanmalarni tizimlashtirish va o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda refleksiv ko'nikmani shakllantirish dasturlarini yaratish maqsadga muvofiqdir. Diagnostika usullari va pedagogik texnologiyalarni ta'lim muhitining real ehtiyojlariga moslashtirish va mavjud ilmiy ishlanmalar asosida amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish usullarini ishlab chiqish zarur.

Metodologik blok modelni amalga oshirishga asoslangan yuqoridagi yondashuvlar va keyingi tamoyillarni aks ettiradi: qator yondashuvlar orqali o'quvchilarda refleksiv ko'nikmani rivojlantirishga turtki bo'la oladi bulardan biri **aksiologik yondashuvdir**. Aksiologik yondashuv refleksiv ko'nikmaning rivojlantirishning asosiy qismlaridan biri hisoblanadi, chunki o'quvchilarga qadriyatlar tizimini tushunish va o'zining ma'lumotlarini, tajribalarini, qadriyatlarini mustahkamlashga imkoniyat yaratadi.

1-rasm. O‘quvchilarda reflektiv ko‘nikmalarni rivojlantirishning texnologik modeli

O'quvchilarda reflektiv ko'nikmani rivojlantirish aksologik yondashuvi, ularga o'z qadriyatlarini tushunish, maqsad va umumiy ishlaridan aniq fikr yuritish, o'z harakatlarini o'ylab, baholab o'tishga o'z imkoniyatlarni oshiradi. Bu esa ularga samarali va ma'naviy ravishda o'zgartirishlar olib keltiradi.

Maktab o'quvchilarida reflektiv ko'nikmalarini rivojlantirishda **shaxsga yo'naltirilgan yondashuv** ta'limining muhim tarkibiy qismidir. Reflektiv qobiliyatlar bolalarda o'z-o'zini hurmat qilish, his-tuyg'ularini anglash va o'z faoliyatida yanada mas'uliyatli va maqsadli bo'lishga yordam beradi.

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning muhim tarkibiy qismi o'z-o'zini aks ettirish ko'nikmalarini rivojlantirishdir. Bola o'z harakatlari haqida fikr yuritishni, ish sifatini baholashni, kuchli va zaif tomonlarini aniqlashni o'rganadi. O'z-o'zini baholash jarayonida O'quvchi uning harakatlari natijalariga va maqsadlariga erishishga ta'sir qilishi mumkinligini tushunadi. Bu bolada motivatsiya va qat'iyatni rivojlantirish uchun muhimdir.

Akmeologik yondashuv asosida maktab o'quvchilarida aks ettirish qobiliyatlarini rivojlantirish o'quvchilarning o'zini o'zi takomillashtirish va o'z-o'zini rivojlantirishning samarali usuli hisoblanadi. Akmeologiya - bu individuallashtirish va avtonomiya tamoyillariga asoslangan faol o'rganish va shaxsiy o'zini o'zi rivojlantirish fani.

Reflektiv ko'nikmalarni rivojlantirishga akmeologik yondashuvning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri o'quvchining ta'lim jarayonida faol ishtirok etishidir. O'quvchilarga mustaqil ravishda maqsadlarni shakllantirish, ushbu maqsadlarga erishish usullari tanlash, shuningdek, o'z ta'lim jarayoni uchun javobgarlikni olish imkoniyati beriladi. Bu o'quvchilarning o'z-o'zini aks ettirish, o'zini o'zi qadrlash va o'zini o'zi boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

O'quvchilarda reflektiv ko'nikmalarni shakllantirishda **ijodkorlik tamoyili** asosiy o'rin tutadi. Bolaga o'quv jarayonining faol ishtirokchisi bo'lish, g'oyalar va ish usullarini taklif qilish imkoniyati beriladi. Ijodkorlik o'quvchilarni o'z-o'zini aks ettirishga, yangi yechimlarni topishga va o'rganish muammolarga innovatsion yondashuvlarni rivojlantirishga undaydi.

Muvaffaqiyat tamoyili o'quvchilarda reflektiv ko'nikmalarini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi. O'qituvchi o'quvchilar oldiga real, ammo erishish mumkin bo'lgan maqsadlarni qo'yadi va ularga muvaffaqiyatga erishishda yordam beradi.

Ijodkorlik va muvaffaqiyat tamoyiliga asoslangan reflektiv ko'nikmalarini rivojlantirish uchun tegishli ta'lim muhitini yaratilishi lozim. O'quvchilarga tajriba va o'z fikrlarini ifoda etish erkinligini berish, ularga o'zlarining individualligi va fikrlarini bildirish imkonini berish muhimdir. O'qituvchi jarayonni boshqarishga va O'quvchilarni qo'llab-quvvatlashga tayyor bo'lishi kerak, lekin ularning har bir harakatini nazorat qilmasligi kerak.

O'quvchilarda **individuallik va sub'ektivlik tamoyiliga** asoslangan reflektiv ko'nikmalarini rivojlantirish samarali ta'limning muhim tarkibiy qismidir. Bu

tamoyillar har bir o'quvchiga o'zini noyob shaxs sifatida tan olish, individual qobiliyat va iste'dodlarini rivojlantirish imkonini beradi.

Individuallik tamoyili har bir o'quvchining o'ziga xos xususiyatlari va qobiliyatlari mavjudligini nazarda tutadi. O'qituvchi bu farqlarni hisobga olishi va har bir o'quvchi uchun individual rivojlanish va ta'lim yo'llarini yaratishi kerak. Individuallik tamoyili asosida refleksiv ko'nikmalarni shakllantirish o'quvchiga o'zining kuchli va zaif tomonlarini tushunishga, uning harakatlarini tahlil qilishga va rivojlanish yo'llarini topishga yordam berish demakdir.

Subyektivlik tamoyili o'quvchilarning individual sub'ektiv fikrlari va tajribasini tan olish va hurmat qilishdir. O'qituvchi ochiq va qo'llab-quvvatlovchi muhitni yaratishi kerak, bu erda o'quvchilar o'z fikrlarini ifoda etishlari va harakatlarini baholashlari mumkin. Subyektivlik tamoyili asosida refleksiv ko'nikmalarni shakllantirish o'quvchilarning o'z harakatlari va fikrlarini tanqidiy baholash, rivojlanishning o'ziga xos yo'llarini topish imkoniyatiga ega bo'lishini anglatadi.

XX-XI-asrlar davomida ishlab chiqilgan **tizimli faoliyatli yondashuvi** G.A.Asmolov, A.V.Xutorskiy va boshqalar tizimli faoliyat va shaxsiy yondashuvlar va mas'uliyatni uslubiy qayta ko'rib chiqish natijasida Rossiya ta'limining hozirgi ustuvor yo'nalishlarini, shaxsni faol ijodiy printsip sifatida ko'rish, o'zini o'zi rivojlantirish va o'zini o'zi anglash orqali dunyo bilan faol o'zaro ta'sir qilish jarayonida o'zini yaratish, bu yerda kognitiv faoliyat va ta'lim, birinchi navbatda, shaxsni har tomonlama rivojlantirishning "vositasi" sifatida qaralgan [3]. Refleksiv ko'nikmalarni rivojlantirishga tizimli-faol yondashuv V.V. Davidov tomonidan taklif qilingan va ta'limda faol foydalanib kelinadi. O'quvchi o'z harakatlarini va fikrlarini mustaqil tahlil qilish qobiliyatini rivojlantirishda yordam beradi. Ushbu yondashuv aks ettirish va individual bilish uchun optimal vaziyatni yaratishni o'z ichiga oladi. Tizimli-faol yondashuv doirasida O'quvchi muammoni hal qiladi, ortiqcha narsalarni o'chirib tashlaydi va topshiriqlarni bajarishning turli usullarini o'ylab topadi va taqqoslaydi. Faoliyat jarayonini tahlil qilish va o'z harakatlarini mustaqil ravishda tuzatish qobiliyati shakllanadi.

Mazmunli blok. Usullarni tanlash, belgilangan maqsad va vazifalarga muvofiq amalga oshirilishiga qaramay, pedagogik modelni amalga oshirish jarayonida optimallashtirishga imkon beradigan samaradorlik va tuzatuvchi ta'sirlarni tahlil qilish, birinchi navbatda, refleksiv qobiliyatlarni shakllantirish darajasining natijasi va yakuniy holatini baholashning o'zgaruvchan shakllari va usullaridan foydalanishni o'z ichiga olgan diagnostika tadbirlari natijalariga asoslanadi (1-jadvalga qarang).

Motivatsion-irodaviy me'zonining shakllanishini baholash uchun Froop jarayonini kuzatish xaritasi, O'quvchilarni so'roq qilish, shuningdek Ketellning ko'p faktorli so'rovnomasining tegishli qismi (o'smirlar uchun) ishlatiladi

Faoliyatli me'zonining shakllanishini baholash uchun jarayonini kuzatish xaritasi, O'quvchilarni so'roq qilish, kuzatish, suhbat, D.Everson so'rovnomasining

tegishli qismlari (strategiyalardan foydalanish, harakatlarni rejalashtirish, o'z-o'zini tekshirish) ishlatiladi.

1-jadval

O'quv jarayonida reflektiv ko'nikmalarini shakllantirishning tarkibiy

Me'zon	Tasnif	Ko'rsatkich	Diagnostika usullari
Motivatsion-irodaviy	O'z-o'zini takomillashtirish zarurati, o'zini o'zi anglash va rivojlanish uchun ichki motivatsiyaning ustunligi	- Aks ettirishni amalga oshirish uchun motivatsiya - Ta'lim sharoitida ixtiyoriy tartibga solish - O'z harakatlari uchun javobgarlikni qabul qilish qobiliyati	Kuzatuv xaritasi, O'quvchilar so'rovnomasi, suhbat; Ketell ko'p faktorli so'rovnomasi reflektivlikni aniqlash usuli (A. V. Karpov, V. V. Ponomareva metodologiyasi)
Faoliyatli	Harakatlar va texnikalar	Muammo bo'yicha maqsad va vazifalarni belgilash qobiliyati - Bosqichma-bosqich faoliyat strategiyasini ishlab chiqish - Tuzatish qobiliyati	Kuzatuv xaritasi, O'quvchilar so'rovnomasi, suhbat D.Everson so'rovnomasi (strategiyalardan foydalanish, harakatlarni rejalashtirish, o'z-o'zini tekshirish)
Baholovchi	O'z-o'zini baholash	O'zini etarli darajada baholash qobiliyati - Muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizlik darajasini aniqlash qobiliyati - Jamoada o'z o'rnini maqbul aniqlash qobiliyati	Kuzatuv xaritasi, O'quvchilar so'rovnomasi, suhbat Metodologiya o'z-o'zini baholash diagnostikasi Dembo-Rubinshteyn modifikatsiyasida A. M. Parishionerlar (maktab o'quvchilari uchun), M. Grantning ifoda darajasi va reflektiv yo'nalishi metodologiyasi

qismlari, mezonlari, ko'rsatkichlari va diagnostikasi

Baholash me'zonining shakllanishini tashxislash uchun A.M.Froop modifikatsiyasida jarayonini kuzatish xaritasi, o'quvchilar so'rovnomasi, suhbat, Dembo-Rubinshteynning o'z-o'zini baholash diagnostikasidan foydalaniladi. Prigojen, M. Grantning ifoda darajasi va reflektiv yo'nalishi metodologiyasi ishlatiladi.

Texnologik blok o'smirlarning reflektiv ko'nikmalarini shakllantirish bo'yicha pedagogik faoliyatni, uning bosqichlarini, shuningdek, qo'llaniladigan usullar, shakllar, usullar va aks ettiruvchi o'rganish vositalarini o'z ichiga oladi.

Ushbu blokning mazmunini aniqlashda biz "insonning individual qobiliyatlarini loyihalash jarayoni, uning tafakkuri, ongi shakllarini shakllantirish va boshqa ta'lim jarayonlariga o'rnatilgan maxsus ishlab chiqilgan madaniyat jarayoni" sifatida shakllanishidam kelib chiqdi [4;428-b.].

Pedagogik modelning tuzilishini yaratish uchun maktabning o'quv jarayonida faoliyatning o'zgaruvchanligi va predmet tarkibiga muvofiq ikta asosiy klasterni ajratish maqsadga muvofiqdir: dars faoliyati, darsdan tashqari faoliyat

Biz o'quvchilarning reflektiv ko'nikmalarini shakllantirish bosqichlarini aniqladik:

Kollektiv-o'qituvchining tashqi rag'batlantiruvchi ta'siri ostida va mavjud miqdor naqshlari asosida o'quvchilarning aks ettirish faoliyatini amalga oshirish; ushbu bosqichda o'z tashabbusi ko'rsatilmaydi.

Guruh-O'quvchi guruhdagi aks ettiruvchi faoliyatni mustaqil ravishda tartibga solish qobiliyatiga ega.

Individual-tashqi motivatsiyasiz, o'z-o'zini aks ettirish qobiliyati paydo bo'ladi.

O'smirlarning reflektiv ko'nikmalarini shakllantirish modelini amalga oshirishning yuqoridagi bosqichlari shakllar, maqsadlarga erishish usullari va muammolarni hal qilishda bir-biri bilan uzviy bog'liqdir.

"Shaxsiy kundalik", "Maqsadni belgilash", "Izohlash", "Ko'zgu", "Men va boshqalar" kabi usullar 5-7 sinf o'quvchilari uchun ingliz tili darslarida qo'llash uchun ularni quyidagicha tatbiq etish mumkin:

Shaxsiy kundalik:

- O'quvchilar ingliz tilida o'zlarining har kuni qilgan ishlarini, his-tuyg'ularini va til o'rganish jarayonidagi yutuqlarini yoki qiyinchiliklarini yozib borishlari mumkin. Ushbu kundalikni yuritish, o'quvchilarning ingliz tili o'rganish jarayonida o'zlarining tuyg'u va fikrlarini ifoda etishlariga yordam beradi hamda ularning til ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Albatta bu jarayon dars davomida emas balki dars jarayonidan tashqarida beriladi.

- Lug'at daftari: Yangi so'zlarni va iboralarni yozib borishlari uchun shaxsiy lug'at daftari yuritishlarini rag'batlantirish.

Maqsadni belgilash:

Louise Haynes (2003) [5] maqsadni belgilash o'quvchilarning mustaqilligi va o'z-o'zini anglashiga yordam berishini aniqladi, Zak (2020) [6] esa muammolarni hal qilishda reflektiv harakatlarning rivojlanishiga hissa qo'shishini ko'rsatdi. Srichanyachon (2010) [7] maqsadni belgilash va ingliz tilini o'rganish o'rtasidagi ijobiy munosabatni, ayniqsa motivatsiya va ishlash nuqtai nazaridan ta'kidladi. Shu bilan birga, Gutsu (2023) [6] o'qituvchi boshchiligidagi maqsadni o'quvchi tomonidan

qo'yishga bosqichma-bosqich o'tish zarurligini ta'kidlab, bu usulni umumiy ta'lim jarayoniga kiritish zarurligini ta'kidladi.

- 5-7-sinf o'quvchilari uchun ingliz tili darslarida maqsadni belgilashdan foydalanish refleksiv ko'nikmalarni oshirishga yordam beradi.

-Dars boshida yoki darslik blokining boshida o'quvchilar o'zlarining qisqa muddatli va uzoq muddatli o'rganish maqsadlarini belgilashlari so'raladi.

-Ularga o'z o'rganish rejalarini yaratishda yordam berish, bu esa ularning ingliz tilidagi ko'nikmalarini yanada rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak.

Izohlash:

- She'rlar yoki qisqa matnlar: o'quvchilardan berilgan she'rlar yoki matnlarni o'qib, qisqa izoh yozishlarini so'rash.

-Matndagi yangi so'zlarni o'rganishda o'quvchilarni ularning ma'nosini ingliz tilida izohlab berishga undash.

Ko'zgu:

Lin [8] ta'riflaganidek, "ko'zgu" usuli o'quvchilarning ingliz tilida so'zlashayotganini yozib olish, fikr-mulohazalarini olish, so'ngra mashq qilish va til ko'nikmalarini yaxshilashni o'z ichiga oladi. Bunday yondashuv o'quvchilarda o'z-o'zini anglash va til o'rganishda mustaqillikni rivojlantirishda samaralidir. Xuddi shunday, Tully (2009) [9] ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini oshirish uchun ong oynasi loyihalari kabi aks ettiruvchi faoliyatdan foydalanishga urg'u beradi. Ushbu tadqiqotlar birgalikda shuni ko'rsatadiki, "Ko'zgu" usuli haqiqatan ham ingliz tili darsida o'quvchilarning refleksiv rivojlanishiga hissa qo'sha oladi.

- O'zini-o'zi kuzatish: o'quvchilarga o'z nutqlarini yozib olish yoki video qilish va keyin o'zlarini baholashni taklif qilish.

-Peer review: sheriklar bilan bir-birlarining yozma yoki og'zaki ishlarini ko'rib chiqish va konstruktiv fikr almashish.

Men va boshqalar:

Yarmachenko (2019) [10] tomonidan muhokama qilingan "men va boshqalar" usuli bolalarda refleksli muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishning asosiy komponentidir. Bundan tashqari, Eriksson (2005) [11] o'qituvchilarning sinfda "Boshqa" ni birgalikda qurishdagi rolini ta'kidlaydi, bu tushunchani "men va boshqalar" usuli orqali o'rganish mumkin.

- O'zaro muloqot: o'quvchilarga ingliz tilida sheriklari bilan muloqot qilish mashqlarini bajarish, bu orqali o'zaro tushunchalar va fikrlar almashish.

- Rol o'yinlari: turli vaziyatlarda o'zini turli kishilar o'rnida tasavvur qilish, masalan savdo-sotiq, mehmondo'stlik va hokazo.

Ushbu usullar o'quvchilarga ingliz tilini yanada chuqurroq tushunishga va til ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi, shuningdek ularni mustaqil o'rganuvchiga aylantirishda muhim rol o'ynaydi.

Natijaviy blokda mezonlarni baholash bazasi, refleksiv ko'nikmalarini shakllantirish darajasi va ushbu modelni amalga oshirish natijasi bo'ladi. Tajriba

davomida o'quvchilarning refleksiv ko'nikmalarini shakllantirish darajasini baholash uchun biz refleksiv qobiliyatining mezon-baholash bazasini aniqlandi.

1. O'smirlarning refleksiv ko'nikmalarining tarkibiy qismlari.
2. O'smir shaxsining olingan yangiliklarini refleksiyalash ularga mos keladigan mezonlar.
3. Ko'rsatkichlar biz belgilagan mezonlarning individual jihatlarining tashqi hodisalari bo'lgan shakllangan ko'nikmalar sifatida.
4. Ko'rsatkichlarning kompleks psixologik va pedagogik diagnostikasi O'quvchilarning refleksiv ko'nikmalarini shakllantirishni baholashga imkon beradi.

ADABIYOTLAR:

1. Давыдов, В. В. Последние выступления. М., 1998. –88 с.
2. Literacy Perspectives of Middle-School English Teachers. Cynthia A. Lassonde An Online Journal for Teacher Research Volume 5 Issue 3 Article 6 9-1-2002
3. Головин А. А. Формирование профессиональной рефлексии будущего бакалавра педагогического образования: дисс. ... канд. педагог. наук / А. А. Головин – Белгород, 2016. – 216 с.
4. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога: учебное пособие: В 2 кн. Кн. 1: Система работы психолога с детьми разного возраста. / Е. И. Рогов. – Москва: – 2003. – 384 с.
5. Mind Mirror Projects: A Tool for Integrating Critical Thinking into the English Language Classroom. Matthew M. Tully. English Teaching Forum | Number 1 2009
6. Piaget, J. (1978). Behavior and evolution (D. Nicholson-Smith, Trans.) New York: Random House. (Original work published 1976)
7. Reiser, R. A., & Dempsey, J. V. (2012). Trends and issues in instructional design and technology (3rd ed). USA: Pearson Education, Inc., Boston: Allyn & Bacon.
8. Reflective teaching: an approach to education based on active learning, meaning-making and discussion. Agustín Reyes Torres.
9. An Empirical Research on Reflective English Teaching. Liu Yu-jie. Journal of Educational Institute of Jilin Province .2010 –114 p.
10. Тоистева О. С. Системно-деятельностный подход: сущностная характеристика и принципы реализации / О. С. Тоистева // Педагогическое образование в России – 2013. – №2. – С. 198-202.
11. Эльконин, Д. Б. Психологические условия развивающего обучения // Обучение и развитие младших школьников. М., 2010. С. 77.